М.М. Климчук
док. екон. наук, професор
ORCID: 0000-0002-1024-478
Київський національний університет будівництва і архітектури, м. Київ, Україна
А.Д. Кухарук
канд. екон.наук, доцент
ORCID: 0000-0002-2792-4137
Т. В. Іванова
канд. екон.наук, доцент
ORCID: 0000-0001-9659-8681
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВ

Thomson Reuter's оприлюднив звіт «Cost of Compliance 2021» [8], де зазначено, що зміни в роботі компаній обумовлені низкою факторів, зокрема і пандемією Covid-19. Оскільки деякі компанії змінюють свої стратегічні пріоритети, у звіті наголошується на доцільності реалізації ефективної кадрової політики для залучення інвестиційних ресурсів.

З метою уникнення ризиків 34 % респондентів, що взяли участь в дослідженні делегують повністю або частково свої функції для оптимізації затрат та максимізації доходу. Ефективна система управління ризиками є цінним активом, який компанія може розвинути, особливо в динамічних умовах сьогодення. Як зазначили респонденти опитування, що формування такої системи залишається головним стратегічним пріоритетом компаній [9].

Світова практика демонструє останнім десятиліттям активний розвиток процесів стандартизації в галузі управління ризиками як на національному, так і міжнародному рівнях [9]. Підтвердженням тому є національні стандарти Австралії та Нової Зеландії, Великобританії, Канади і багатьох інших країн, а також стандарт Федерації європейських асоціацій ризик-менеджерів, стандарт, розроблений Комітетом спонсорських організацій Комісії Тредвея (COSO, США), і, нарешті, група міжнародних стандартів по управління ризиками ISO 310004. Дані документи є загальними методичними рекомендаціями для застосування всіма організаціями незалежно від специфіки роботи і ризикових ситуацій [10].

Для підсистеми діагностики управління фінансовими ризиками підприємства характерні наступні основні властивості системності: підсистема виконує свої, тільки їй властиві функції, які не повторюються іншими підсистемами даної системи; вона має здатність взаємодіяти з іншими підсистемами; підсистема взаємопов'язана з

іншими елементами своєї системи.

Наведені властивості функціональних підсистем вказують на їх прагнення до забезпечення стійкості системи діагностики управління фінансовими ризиками підприємства в цілому, а не окремих її підсистем. Пропонуємо в системі діагностики управління фінансовими ризиками підприємства виокремити такі предиктори:

1. Наукова обґрунтованість діагностики, що базується на положеннях діалектичної теорії пізнання, вимогах економічних законів, використанні досягнень науково-технічного прогресу і новітніх методів економічних досліджень.

2. Комплексність діагностики, яка полягає в детальному дослідженні напрямів і функцій управління фінансовими ризиками підприємства в контексті функціональних підсистем; у всебічному вивченні причинно-наслідкових зв'язків в економіці підприємства; в забезпеченні проведення всіх видів фінансового аналізу (ретроспективного, поточного й перспективного); в комплексній оцінці впливу кількісно-якісних факторів на управління фінансовими ризиками підприємства.

3. Спрямованість діагностики на перспективу, яка полягає в прогнозуванні розвитку управління фінансовими ризиками і визначенні можливих проблем для прийняття ефективних управлінських рішень.

4. Динамічність і ситуаційність діагностики, націлені на безперервне дослідження причинно-наслідкового механізму виникнення недоліків в роботі системи управління ризиками.

5. Дієвість діагностики, що припускає активізацію її впливу на процес управління фінансовими ризиками та полягає в своєчасному розпізнаванні й аналізі проблем, а також в розробці й прийнятті управлінських рішень по їх усуненню (зниження ступеня впливу).

6. Гнучкість фінансової діагностики, спрямована на можливість швидкого прийняття нововведень по адаптації параметрів внутрішнього стану управління фінансовими ризиками до нових умов.

7. Безперервність діагностики управління фінансовими ризиками, яка полягає в проведенні її на постійній основі.

8. Когнітивне управління ризиками - оптимізація процесу та інструментарію ризик-менеджменту таким чином, щоб робота функції управління ризиками все більше ґрунтувалася на використанні даних і когнітивних технологій в контексті прогнозування ризиків і реагування на них з превентивною метою, що обумовлено цифровою трансформацією підприємства [1-3; 11-12].

Висновки. Функціонування системи діагностики управління фінансовими ризиками підприємства ґрунтується на використанні різних методів її реалізації, вибір яких залежить від стану об'єкта, що діагностується, виокремлених підприємством цілей і завдань, а також впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Всі методи діагностики спрямовані на досягнення однієї спільної мети - своєчасного виявлення й вирішення прогалин в системі управління ризиками підприємства.

Список використаних джерел:

1. Климчук М.М., Ачкасов І.А., Климчук С.А., Поляк О.П. Вплив ризик-менеджменту на формування стратегії управління бізнес-процесами підприємства в умовах цифрової економіки: міжнародний досвід. *Бізнес-інформ*. 2021. №1. С. 272 – 278.

2. Klymchuk M., Tkachenko V. Cognitive Technologies as a Determinant of the Economic Transformation Process and Energy Efficiency of the Economy: Monograph. Kyiv, 2021. 196 p.

3. Fedun I., Novikova I., Klymchuk M., Ilina T., Pietukhova O., Artamonova G. Applied Aspects of Formation of Facilitation-Reflective Methodology of Personnel Motivation Management in the Energy System. *Lecture Notes in Networks and Systems*, 2021, 194 LNNS, pp. 344–354.

4. Tkachenko V., Klymchuk M., Tkachenko I. Recursive and convergence methodology of the investment management of the enterprise digitalization processes. *Management Systems in Production Engineering*, 2020, 29(1), pp. 14–19.

5. Tkachenko V., Kwilinski A., Klymchuk M., Tkachenko I. The Economic-Mathematical Development of Buildings Construction Model Optimization on the Basis of Digital Economy. *Management Systems in Production Engineering*, 2019, 27(2), pp. 119–123.

6. Tkachenko V., Klymchuk M., Tkachenko I., Ilina T. Risk management system references in construction. *Research Papers in Economics and Finance*. 2020, 4 (1), 21-30. ttps://doi.org/10.18559/ref.2020.1.2

7. Klymchuk M., Tkachenko V. Theoretical and methodological basis of cognitive economics formation. *Abstracts of V International Scientific and Practical Conference.* Oslo, Norway 2020. pp. 69-74pp. Available at : DOI: 10.46299/ISG.2020.II.V URL: https://isg-konf.com.

8. Susannah Hammond &Mike Cowan Thomson Reuters: Cost of Compliance 2021 https://www.corporatecomplianceinsights.com/cognitive-governance-risk-framework

9. Enterprise Risk Management – Integrated Framework. Committee of Sponsoring Organizations of the Commission Treadway. URL: https://www.coso.org/Pages/ erm-integratedframework.aspx

10. Risk Management Standard. Risk Institute Management (IRM) / Association of Insurance and Risk Managers (AIRMIC) / National Management Forum risks in the public sector of the economy (Alarm). 2002. URL: https://www.slideshare.net/luisvitiritti/risk-management-standard

11. Климчук М., Ільїна Т., Поляк О., Борохович Є., Кухарук А. Когнітивні технології в управління підприємством: стратегія, ризик-менеджмент, фінансові інновації. *Management, finance, economics: modern problems and ways of their solutions: collective monograph*. – International Science Group. Boston: Primedia eLaunch, 2021. Pp. 230-235.

12. Кухарук А.Д., Кий В.Л. Врахування ризику знецінення доходу при визначенні рівня фінансової конкурентоспроможності підприємств. URL: http://surl.li/ddjsz